

Vadászat

Horváth Gergő

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

Festőművész szak, V. évfolyam

Témavezető: Somody Péter DLA, Egyetemi Tanár

A XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferenciára benyújtott munkám 2012. őszén készült. A pályamunkám valójában kombinált festmény, melyek a legújabb alkotói periódusomban készített, megközelítőleg tíz darabból álló kombinált festménysorozatomban fontos részét képezi. Mellyel zömmel családi témát dolgozok fel. E munkákban megjelenik az apai példakép felhasználása, átértelmezése, a család más tagjainak különböző kontextusokba helyezése, valamint a jelenlevő társadalmi kérdésekre, problémákra való reflektálás. Jellemző még ezen kívül a sorozatra a talált fa elemekből való építkezés, a különböző részek önmagában megjelenő absztraktsága.

A munka előzményeként tekinthető valamelyest a 2010- ben készített nagyszámú családi témájú festménysorozatomban, amiben feldolgoztam régi, megfakult családi fényképeket. Az utóbbi két évben több irányba elágazó alkotómunkámban bár megmaradt a saját családi mitológia teremtése iránti érdeklődés is, de más, eddig ismeretlen irányok is az érdeklődésem középpontjába kerültek. Ugyanakkor hiányérzet alakult ki bennem az akkori képeimen alkalmazott lazúros és pasztózus rétegek váltakozása miatt. Pontosabban azok plasztikusságának számomra szinte jelentéktelennek tűnő, kis különbségében. Szerettem volna, ha a festékrétegek jelentősen nagyobb minőségben válnak külön egymástól, valamint egyes képelemek, felületek hangsúlyosabban kimozdulnak a kép síkjából a tér irányába. Akkor ez a problematika sajnos nem oldódott meg.

Valamint ekkortájt az iskolán kívül évfolyamtársammal dolgoztunk egy fürdőszobabontáson, ahol a különböző materiális, talált tárgyak, törött, repedt csempék, vakolatok, egymáson lévő festékrétegek és falburkolatok erőteljes együttes megjelenése gyakorolt rám nagy hatást. Ezt akkor feldolgoztam egy sorozat keretén belül, amelyben már kollázsolt részek is szerepeltek a képelemek között és így plasztikusabb hatást tudtam elérni.

Az előzményekhez, és hatásokhoz tartozik az is, hogy A 2011- 2012. tanév tavaszi szemeszterében Várkonyi György és Aknai Tamás művészettörténészek által tartott "A XX. század második felének egyetemes és magyar művészettörténete" kurzusán felfigyeltem Robert Rauschenberg, és Konkoly Gyula egyes alkotói periódusának bemutatására. Különösen a combine painting, és a vele rokon fogalmat alkotó assemblage felé irányult az érdeklődésem.

Robert Rauschenberg "Minutae" (1954. freestanding combine, 205.7x 214.6x 77.4 cm, olaj, vászon, szövet, újság, fa, fém, tükör, műanyag, faszerkezet. Magántulajdon) és "Bed" (1955. combine painting, 191.1x 80x20.3 cm, olaj, ceruza, párna, lepedőfa szerkezet) című munkáira, valamint Konkoly Gyula "Ketrec" (1968. főiskolai tanulmány, vegyes technika, olaj, vászon, műanyag, 130x 120x 200 cm, Kiscelli Múzeum) és az "It is the quarter to one" (1968. combine painting, 115x 106 cm) pop art-os jellegű anyag applikációira, azaz combine paintingjeire figyeltem fel. Megtetszett, hogy ezeken a munkákon a festettség és festményszerűség dominál, a képelemek kimozdulnak térben, észrevehető bennük a figuralitás, valódi, talált tárgyak felhasználása.

Bármennyire is hasonlónak tünnek számomra első szemléletre a két alkotó festményei,

munkásságuk között ugyanakkor óriási különbség van jelen. Rauschenberg (1925- 2008.) az absztrakt expresszionizmus elveit nem elfogadó amerikai festő, aki rendkívül fontos szerepet játszott az ötvenes és a hatvanas évek új irányzatainak, többek között az amerikai pop art kialakulásában. Konkoly Gyula (1941-) többek között az 1968- 69- es Iparterv kiállítások fontos alkotója, aki az 1960- as években induló neoavantgard mozgalom egyik képviselője volt. Fontos megemlíteni, hogy mindketten - egyik alkotói periódusukban - létrehoztak kombinált festményeket.

Rauschenberg monokróm képsorozatai után (fekete festmények, vörös festmények) 1954 és 1964 között készített megközelítőleg 50 darabból álló egyes kritikusok által "hibridek"- nek nevezett, combine painting sorozatát. A "combine" Rauschenberg szava, mely összeállítást jelent, és semmiképpen sem kombinálást, mezőgazdasági gépet, és nem funkciót jelöl, hanem különféle anyagok, műfajok és tárgyfajták együttesét jelzik. A művész, ezen típusú munkáival elnyerte az 1964- es Velencei Biennálé nagydíját.

Konkoly Gyula akire nagy hatással volt többek között az 1964- es bécsi nagy amerikai pop art kiállítás és a párizsi Galerie Sonnabend anyaga, 1968-ban készített kombinált festményeket, például az "It is quarter to one", "Ketrec", "Egy rózsaszál szebben beszél", "Lágyított tojás".

A tanév elején eldöntöttem, hogy kombinált festménysorozatot fogok készíteni, amelyben részben a családi tematikát fogom továbbgondolni. Először gyűjtöttem különböző talált tárgyakat, számos különböző matériát, például régi ablakkereteket, villanyóra ajtót, deszkákat, náddarabokat, hálókát, drótokat, kerítésdarabokat, vasakat, majd digitalizáltam régi családi fényképeket. A képekből ezután számomra érdekes részleteket válogattam ki, amelyeken különböző mozdulatok, helyszínek, tárgyak vagy akár események láthatóak. Ezekből a részleteket összegyűrve kreáltam új jeleneteket. Később ezeket befoglaltam vázlatokba, amelyekben már kompozíciós, szerkezeti elemekként belehelyeztem a talált tárgyakat is.

A "Vadászat" című festményen időben folyamatosan dolgoztam, mivel szerettem volna egyszerre megoldani az időközben felmerülő problémákat (komponálás, különböző anyagok összeférhetősége, a matériák együttes megjelenésének erősítése, faszerkezet tartóssága).

A munka megkezdésekor létrehoztam régi, elszíneződött lécekből a tartószerkezetet, amire a többi képelem rögzül. Tompa, szürkés - barnás színüket megőriztem és ezekhez a tónusokhoz képest válogattam és alakítottam a többi képfragmentum jelenlétét, milyenségét. A faszerkezet nemcsak tartó funkciót lát el, hanem kompozíciós elem is egyben. A képen a fából épített részek valós tárgyat is megjelenítenek (fa magasles), amelynek anyaga ugyanez a részletképző matéria. Erős továbbá a fakeret, mely a festmény határaiként, és az egyes elemek összetartásaként funkcionál, és amit sok helyen meg is tartottam képalkotó elemként is. A negatív tereket, és az áttörtséget is tudatosan alkalmaztam, mert úgy éreztem, hogy a festett, applikált részek között helyenként szükséges levegős részeket meghagynom. Továbbá a magasles kettő oldalát is

megjelenítettem, térben kimozdítottam. A fa szerkezeti részek megoldása után más anyagok applikálására került sor, így drót, madzag és előregedett linóleumdarab kerültek rá a felületre.

Ezután a festett részek majdnem mindegyike kasírozott felületként illeszkedik a képre. A festményen szereplő portré felületét képező vászondarabot rákasíroztam formárávágot farostlemezzre, melyet a szerkezethez erősítettem. A szerkezet alapszínét kiemelő és azzal összhangban lévő olajfetéssel egyenletesen lefedtem a vászon felületét. A portrét ezután festettem meg reduktív realista módon. Nem állt szándékomban a nyers színek használata sem, melyek elkülönítenék, elszakítanák indokolatlanul a részeket egymástól. Több részletet is szándékoltnak elhagytam a festés során annak reményében, hogy ne kapjon túlzott figyelmet. Továbbá vannak olyan részek is, melyeket szénnel rajzoltam meg, például a magasles tetőzetét, házereszcsatornáját. Megfestett részként látható még egy nem túlzottan részletezett, kipreparált róka. A pályamunkánál a fragmentált részek szinte montázszerűen és mellérendelő viszonyban kapcsolódnak egymáshoz. Ezt a jelleget a sorozat többi darabjánál is megtartottam.

A "Vadászaton" látható egy festett portré, melynek alapja egy 1990-ben készült igazolványkép. Az egykori (1990 előtti) középréteg jelentős részét tette ki a képen szereplő férfitípus középkorú, emblematikusnak tűnő figurája. Ezen csoportba tartozók egy homogén és egységesnek tűnő generáció tagjai voltak. Egzisztenciális helyzetük, az 1990-es évek társadalmi változásai során jelentősen leromlott és ezzel az elvékonyodó középréteg perifériájára szorultak.

A rendszerváltást követő évtizedben a magyar társadalom szerkezete teljes mértékben átalakult, és alapjaitól rétegződött át az újraformálódó „nyugati világ” egy groteszk változatára. Ilyen nagy hatású, gyors ütemű átalakulási folyamat a történelmünkben is ritka. Valamennyi társadalmi osztály között egyre növekvő különbség éleződött, mely a vizsgált évtized közepétől különösen felgyorsult. A középréteg elszegényedése és elvékonyodása óriási hiányokat, feszültséget, hangsúlyeltolódást és egyenlőtlenséget generált. Ehhez a születőben lévő és egyben bővülő vállalkozói réteg erősödése is hozzájárult.

Helyzetük ma is kilátástalanul romlik. Kis részük meg tudta ugyan őrizni egyébként az 1990 körüli életminőségét, és voltak, akik felül tudtak emelkedni a csoportjukon, de többségük nagy vesztese lett az átalakulásnak. A 2000-es években az addig jelentkező problémákon túl (alkoholizmus, munkanélküliség, sorozatos átképzések, gyakori munkahelyváltás, válás, korai hirtelen elhalálozás, érzelmi és értékválság) a hajléktalanság is fellépett. Ebbe a férfitípusba tartozók az 1970-es évek végén, 80-as évek elején a sorkatonai szolgálatuk után váltak keresőképesse. A szocialista társadalom motorját alkották nagy szakmai tudásukkal, mivel az akkor fiatal, lendületes generáció tagjai voltak. Legtöbbjük abban a korban hagyományosnak mondható munkát végzett, mint például karosszéria lakatos, mezőgazdasági gépszerelő, CNC gépkezelő stb. 2000 után az átalakulást követően, a mindinkább szolgáltatásra épülő privatizált kapitalista

gazdaság miatt a társadalom számára ők már - az idősödő generációvá válva – elhasználttá, feleslegessé és rossz fogyasztókká váltak.

Ezek az információk már el is bizonytalanítanak azzal kapcsolatban, hogy a képen felismerjem milyen szerepben van megjelenítve. A többanyagú kompozíción egyébként megjelenik egy rókabunda részlet, helyszíniül szolgáló magasles, valamint egy házrészlet. A megjelenített elemek nem próbálnak hangsúlyosabb lenni a másikonál. A különböző részek így állnak össze egy történetté.

